

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/54/2023
Identifikačné číslo spisu:	5321201803
Dátum vydania rozhodnutia:	20.03.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5321201803.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a členov senátu JUDr. Ivana Rumanu a JUDr. Gabriely Klenkovej, PhD., v spore žalobcu Š. M., narodeného XX. X. XXXX, L. XXX, zastúpeného advokátom JUDr. Marekom Belkom, LL.M., Čadca, F. Kráľa 1504, IČO: 42 213 487, proti žalovaným 1/ W. W. K., rodená K., narodená XX. M. XXXX, L. XXXX, zastúpená advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Peter Strapáč, PhD., s.r.o., Čadca, Ulica 17. novembra 3215, IČO: 50 473 522, 2/ V. Z., rodená M., narodená X. T. XXXX, G., N. I. XXX, Č.S. L. a 3/ B. M., narodený XX. W. XXXX, Č. G. - W., V. XXX, Č. L., o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 7C/45/2021, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 22. februára 2023 sp. zn. 7Co/171/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej 1/ p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovaným 2/ a 3/ n e p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) potvrdil zamietajúci rozsudok Okresného súdu Čadca (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinstančný súd“) zo dňa 7. apríla 2022 č.k. 7C/45/2021-109 ohľadom žaloby žalobcu, ktorou sa domáhal určenia, že „...parcela CKN XXXXX - trvalý trávny porast o výmere 385 m2, ktorá je totožná s EKN parcelou č. XXXXX v k. ú. L., patrí v celosti do dedičstva po F. M., rod. F., a ktorým žalovanej 1/ voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a žalovaným 2/ a 3/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania nepriznal“.

1.2 Súd prvej inštancie zamietajúci rozsudok odôvodnil právne aplikáciou ustanovení § 132 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky

zákonník“), § 137 písm. c) CSP, § 153 ods. 2 CSP, § 255, ods. 1 CSP. V prvom rade vzhľadom na zistený skutkový stav konštatoval existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalovaná 1/ je zapísaná na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. L., ako výlučná vlastníčka CKN parcely č. XXXXX, trvalý trávny porast o výmere 385 m², a uvedená nehnuteľnosť nebola v dedičskom konaní po poručiťke F. M. prejednaná. Medzi stranami nebolo sporné, že CKN par. č. XXXXX je totožná s EKN parc. č. XXXXX a zároveň je totožná s časťou parcely EN XXXX/X. Sporné však bolo, či matka žalobcu F. M. bola ku dňu svojej smrti 25. júla 2011 výlučnou vlastníčkou CKN parcely č. XXXXX. Žalobca tvrdil, že jeho matka F. M. sa stala vlastníčkou spornej parcely na základe zmluvy spisanej formou notárskej zápisnice NXXX/XX registrovanej pod RI XX/XX, ktorou jej manžel V. M. previedol všetok svoj nehnuteľný majetok. Žalovaná 1/ uvedené rozporovala z dôvodu, že v predmetnej zmluve sa sporná parcela nenachádza. Po oboznámení sa s obsahom predmetnej zmluvy súd prvej inštancie dospel k záveru, že V. M. previedol na F. M. všetok svoj nehnuteľný majetok, ktorý zároveň riadne a menovite špecifikoval uvedením parcelných čísiel prevádzaných nehnuteľností. Medzi týmito nehnuteľnosťami ale nie je uvedená parcela EN č. XXXX/X. Pokiaľ V. M. uviedol v zmluve, že prevádza všetok svoj nehnuteľný majetok a zároveň uviedol aké konkrétne parcely prevádza a medzi nimi neuviedol aj spornú parcelu, je zrejmé, že táto sporná nehnuteľnosť predmetom prevodu nebola. Prvoinštančný súd preto uzatváral, že na základe žalobcom tvrdeného titulu - Notárskej zápisnice I. XXX/XX F. M. vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti CKN XXXXX, predtým EN č. XXXX/X v k. ú. L., nenadobudla. Iný titul nadobudnutia vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti F. M. žalobca netvrdil. Pokiaľ ide o evidenčný list č. XXX, v ktorom bola zapísaná F. M. ako užívateľ parcely CKN č. XXXXX, tento tiež nie je relevantný dôkaz na preukázanie vlastníckeho práva. Je to dôkaz o tom, kto bol vedený ako užívateľ nehnuteľnosti, nie je však dôkaz o vlastníckom práve k nehnuteľnosti. Samotné užívanie nehnuteľnosti ešte nepreukazuje vlastníctvo. Navyše, žalovaná 1/ predložila iný evidenčný list č. XXX, v ktorom bola zapísaná W. F.L. ako užívateľ parcely EN č. XXXX/X. Tento evidenčný list je z roku 1983 a žalobca tvrdil, že k rozdeleniu parcely EN č. XXXX/X pred THM došlo pred rokom 1969 a tento rozpor ohľadom zápisov v evidenčných listoch neozrejmil. Žalobca nepreukázal ani tvrdenie, že výlučným vlastníkom spornej nehnuteľnosti bol V. M., ktorý mal spornú nehnuteľnosť previesť na F. M.. Tvrdil, že V. M. užíval spornú nehnuteľnosť v celosti na základe reálnej delby medzi ostatnými spoluvlastníkmi ako výlučný vlastník. Z pozemno-knižnej vložky č. XXX, však bolo preukázané, že V. M. bol zapísaný v predmetnej pozemno-knižnej vložke ako podielový spoluvlastník (zápisy pod Z., XXa) v určitom spoluvlastníckom podiele. Žalobca však neuviedol žiadne bližšie skutkové tvrdenia k (ním tvrdenej) reálnej delbe, predovšetkým medzi ktorými spoluvlastníkmi sa uskutočnila, kedy, čo bolo jej predmetom, ktoré parcely boli komu vydelené a pod. Žalobca tiež nepreukázal, že by pri (ním tvrdenej) reálnej delbe pripadla sporná parcela práve V. M.. Napokon žalobca tvrdil, že V. M. uskutočnil vyporiadanie majetku so svojimi deťmi z prvého manželstva Notárskou zápisnicou registrovanou pod RI XX/XX a spornú parcelu si ponechal pre seba. V tomto smere boli opäť jeho skutkové tvrdenia v rozpore s predloženými listinnými dôkazmi. Konkrétne z Notárskej zápisnice registrovanej pod RI XX/XX, ktorou uskutočnil V. M. vyporiadanie majetku so svojimi deťmi z prvého manželstva, vyplynulo, že táto parcela predmetom vyporiadania nebola.

1.3 Súd prvej inštancie nevykonával navrhované dôkazy stranami, a to obhliadkou na mieste samom a výsluchom žalobcu a svedkov, keďže výsluch žalobcu nebol vznesený včas a v prípade ďalších navrhovaných dôkazov by to bolo nadbytočné a nehospodárne. O trovách konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1 CSP, konštatujúc neúspech žalobcu a úspech žalovaných. Nárok na náhradu trov konania si však uplatnila len žalovaná 1/, a preto jej ako úspešnej strane bol tento nárok priznaný. Žalovaní 2/ a 3/ náhradu trov nežiadali, a preto im prvoinštančný súd voči žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

2. Odvolací súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, na podklade vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým záverom a prejednávanú vec vecne správne posúdil. Odôvodnenie písomného vyhotovenia napadnutého rozsudku zodpovedalo kritériám uvedeným

v § 220 ods. 2 CSP.

2.1. Na zdôraznenie správnosti odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolací súd poukázal na niektoré ďalšie skutočnosti (§ 387 ods. 2 CSP) a síce, že samotné užívanie nehnuteľnosti F. M. od r. 1970 nezakladá jej dobromyseľnosť, že jej sporná nehnuteľnosť patrila, keďže žalobca nepreukázal titul, od ktorého by mohla byť v dobrej viere, že jej patrí vlastnícke právo. Nakoľko teda žalobca nepreukázal nadobúdací titul, na základe ktorého by sa mohla F. M. cítiť ako výlučná vlastníčka spornej nehnuteľnosti a túto mala v držbe dobromyseľne s tým, že je jej vlastníčkou, neuniesol vo veci dôkazné bremeno. Správne sa súd prvej inštancie v bode 21 odôvodnenia napadnutého rozsudku vysporiadal aj s tým, žalobca nepreukázal ani tvrdenie, že výlučným vlastníkom spornej nehnuteľnosti bol V. M., na základe reálnej delby medzi ostatnými spoluvlastníkmi ako výlučný vlastník, keď z pozemno-knižnej vložky č. XXX vyplynulo, že V. M. tu bol zapísaný ako podielový spoluvlastník pod B30a a B34a v určitom spoluvlastníckom podiele, avšak žalobca neuviedol žiadne bližšie skutkové tvrdenia ako malo dôjsť k reálnej delbe, predovšetkým medzi ktorými spoluvlastníkmi sa uskutočnila, kedy, čo bolo jej predmetom, ktoré parcely boli komu vydelené a pod.

2.2 K námietke žalobcu, že súd prvej inštancie sa žiadnym spôsobom nezaoberal osvedčením o vydržaní, na základe ktorého mala žalovaná 1/ získať vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti a nezaoberal sa tým, či žalovaná 1/ nadobudla nehnuteľnosť v dobrej viere a od vlastníka, bolo potrebné konštatovať, že uvedené bolo nadbytočné (nebolo to predmetom sporu), nakoľko primárne sa prvoinštančný súd správne zaoberal preukázaním nadobúdacieho titulu vlastníckeho práva F. M. a V. M. a pokiaľ tituly nadobudnutia ich vlastníckeho práva preukázané neboli, bolo nadbytočné zaoberať sa spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva žalovanou 1/. Z týchto dôvodov sa odvolací súd stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že vykonanie dôkazov obhliadky na mieste samom a výsluchom svedkov, ktorí by boli potvrdzovali, kto užíval spornú nehnuteľnosť, by boli dôkazy nadbytočné a nehospodárne vzhľadom k tomu, ako už bolo niekoľkokrát konštatované, že žalobca nepreukázal nadobúdací titul F. M., na základe ktorého by sa táto mohla dobromyseľne cítiť vlastníčkou nehnuteľností, a teda zároveň, že táto ku dňu smrti (25. júla 2011) bola vlastníčkou spornej nehnuteľnosti.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) podal dovolanie prípustnosť ktorého odôvodňoval ustanovením § 420 písm. f) CSP, t.j. tým, že mu súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tiež ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keď rozhodnutie súdov nižších inštancií spočívalo v nesprávnom právnom posúdení v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nesprávny procesný postup žalobca videl v tom, že prvoinštančný súd nevykonával navrhované dôkazy na preukázanie, že neb. F. M. vlastnila predmetnú nehnuteľnosť parc. CKN XXXXX ako výlučná vlastníčka a vzhľadom na okolnosti prípadu nadobudla vlastnícke právo k predmetu žaloby titulom vydržania; nepredvolal a nevypočul navrhnutých svedkov, aby mal preukázané odkedy vlastnila a užívala F. M. parcelu CKN XXXXX kat. územie L.. Súd prvej inštancie nevykonával ani navrhovanú obhliadku na mieste samom. Odvolací súd sa len v plnom rozsahu stotožnil s prvoinštančným rozsudkom pričom ale adekvátne neodôvodnil ani jednu námietku žalobcu uvedenú v odvolaní. Pre uvedené skutočnosti mal žalobca za to, že nevykonaním dokazovania a nesprávnym vyhodnotením navrhnutých dôkazov mu odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom, uplatňovať svoje práva a preukazovať svoje tvrdenia. Z uvedených dôvodov dovolateľ označil odôvodnenie napadnutého rozsudku za nedostatočné a arbitrárne. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobca namietal nesprávne právne závery, keď podľa jeho presvedčenia odvolací súd neposúdil správne nadobúdací titul neb. F. M. rod. F. ako vydržanie od roku 1970. Podľa žalobcu sa jednalo o nesprávnú aplikáciu práva na zistený skutkový stav. Súd prvej inštancie a ani odvolací súd neriešili otázku vlastníckeho práva neb. F. M. v otázke dobromyseľnosti nadobudnutia parcele CKN XXXXX kat. územie L. v súlade s rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, preto dospeli k nesprávnemu záveru, že notárska zápisnica zo dňa 18. novembra 1970 N XXX/XX nemohla založiť dobromyseľnosť právnej predchodkyne žalobcu F. M. o nadobudnutí sporného pozemku CKN XXXXX kat. územie L.. Konkrétne podľa rozsudku Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky zo dňa 10. decembra 2008 sp. zn. 5Cdo/ 260/2008 „Oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, stačí ak tu bol i domnelý právny dôvod (titulus putativus), teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu takýto právny titul svedčí. Na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude spravidla treba, aby držiteľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia vlastníctva, ktorý môže byť základom pre zápis vlastníckeho práva do príslušného katastra nehnuteľnosti, ale postačí existencia takéhoto nadobúdacieho titulu (aj putatívneho), ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje“. Žalobca tvrdil, že ešte v dávnej minulosti časť parcele XX XXX zapísanej v pozemnoknižnej vložke XXX kat. úz. L. predstavujúca v súčasnej dobe CKN XXXXX v rámci del'by medzi pozemnoknižnými spoluvlastníkmi pripadla do vlastníctva V. M., ktorý bol zapísaný ako spoluvlastník vo vložke XXX pod Z. a Z.. Predmetnú vydelenú časť pozemnoknižnej parcele užíval V. M. ako svoje vlastníctvo, takto s parcelou aj disponoval. Bolo vôľou V. M., aby parcela CKN XXXXX ako časť EKN XXXXX pripadla jeho manželke F. M., ktorá následne najmenej od roku 1970 parcelu užívala ako svoje vlastníctvo. Uvedené skutočnosti mali dosvedčiť navrhovaní svedkovia a zároveň vzhľadom na priestorové uloženie parcele mohla ohliadka na mieste samom preukázať tvrdenia žalobcu o vlastníckom práve F. M. k parc. CKN XXXXX kat. územie L.. Pokiaľ žalovaná 1/ v konaní tvrdila, že nehnuteľnosť CKN XXXXX nadobudla titulom osvedčenia o vydržaní notárskou zápisnicou N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX zo dňa 13. septembra 2017, dôkazné bremeno o získaní vlastníctva k parc. CKN XXXXX zaťažovalo ju a v spore ho neunesla. Žalobca Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadal, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná 1/ v podanom vyjadrení k dovolaniu žalobcu v prvom rade zdôraznila mimoriadnosť dovolania ako opravného prostriedku. Mala za to, že dovolanie žalobcu v súdenom prípade nie je prípustné, pretože nie je naplnený ani jeden dovolací dôvod. V celom rozsahu sa stotožnila so skutkovými zisteniami a právnymi závermi súdov nižších inštancií. V priebehu súdneho konania žalobca nepredložil titul, na základe ktorého si mal odvodzovať vlastnícke právo a na základe ktorého jeho právna predchodkyňa F. M., rod. F., mala nadobudnúť vlastnícke právo v celosti, do dedičstva po ktorej žiadala parcelu určiť. Žalovaná 1/ žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu odmietol ako nedôvodné a priznal jej aj náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), s nariadením termínu verejného vyhlásenia rozhodnutia (§ 438 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 1 a 3 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v

tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

12. Žalobca v prvom rade vyvodzujúc prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal, že súdy nižších inštancií nevykonali navrhované dôkazy - nepredvolali a nevypočuli navrhnutých svedkov a tiež nevykonali ani navrhovanú obhliadku na mieste samom v dôsledku čoho dospeli k nesprávnym skutkovým právnym záverom.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu,

že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa, že procesne nesprávnym postupom súdov (nevykonaním dokazovania) bolo zasiahnuté do jeho práva na spravodlivý proces.

15. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.).

16. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov dovolací súd konštatuje, že pokiaľ súd nevykonával v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonával iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra dovolacieho súdu bola a je akceptovaná aj ústavným súdom napr. v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020. Na druhej strane však ústavný súd napr. v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 332/09 tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 Základných princípov CSP) a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutie vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

17. K takejto interpretácii dospel už aj dovolací súd v rozhodnutiach napríklad sp. zn. 4Cdo/100/2018 alebo 5Cdo/202/2018, v ktorých uviedol, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) tiež (pokiaľ im nevyhovie) rozhodnúť a vo svojom rozhodnutí odôvodniť prečo, z akých dôvodov tak neurobil (viď § 220 ods. 2 CSP). Nevyhovenie dokaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku

ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (sp. zn. 5Cdo/107/2019).

18. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre prijatie záveru, že súdy nižších inštancií svojím postupom, keď nevykonali všetky žalobcom navrhované dôkazy zaťažili konanie procesnou vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V súvislosti s uvedeným záverom dovolací súd v prvom rade konštatuje, že tak prvoinštančný súd ako aj odvolací súd si z hľadiska formulovania a odôvodňovania svojich rozhodnutí riadne splnili svoju povinnosť „uviesť prečo nevykonali ďalšie navrhnuté dôkazy“. Súd prvej inštancie v bode 23. svojho rozsudku uviedol, že „nevykonali dokazovanie navrhnuté stranami, a to ohľadku na mieste samom, výsluch žalobcu a výsluch svedkov. Výsluch žalobcu nevykonali, nakoľko tento procesný návrh nebol vznesený včas (§ 153 ods. 2 CSP). Právny zástupca žalobcu vzniesol tento návrh až na pojednávaní, na ktoré sa žalobca nedostavil bez uvedenia vážnych dôvodov, ktoré by mu bránili dostaviť sa na pojednávanie, preto by si vykonanie tohto dokazovania vyžadovalo odročenie pojednávania. Žalobca sa mohol na pojednávanie dostaviť za účelom jeho výsluchu, ak to považoval za potrebné. Navyše, súd môže nariadiť výsluch strany o tvrdených skutočnostiach, ktoré v konaní vyšli najavo, ak ich nemožno preukázať inak (§ 195 ods. 2 CSP) a v tomto prípade žiadne takéto skutočnosti nevyšli v konaní najavo. Súd nevykonali ani dokazovanie ohľadáku na mieste samom a výsluch svedkov, pretože takéto dokazovanie by bolo nadbytočné a nehospodárne. V prvom rade bolo úlohou žalobcu preukázať titul nadobudnutia vlastníckeho práva F. M. a V. M. a pokiaľ tituly nadobudnutia vlastníckeho práva preukázané neboli, bolo by nadbytočné vykonávať dokazovanie k preukázaniu tvrdení kto nehnuteľnosť užíval a kde na mieste samom sa nehnuteľnosť nachádza“. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že vykonanie dôkazov ohľadáku na mieste samom a výsluchom svedkov, ktorí by boli potvrdzovali, kto užíval spornú nehnuteľnosť, by boli dôkazy nadbytočné a nehospodárne vzhľadom k tomu, ako už bolo niekoľkokrát konštatované, že „žalobca nepreukázal nadobúdaci titul F. M., na základe ktorého by sa táto mohla dobromyseľne cítiť vlastníčkou nehnuteľností, a teda zároveň, že táto ku dňu smrti (25. júla 2011) bola vlastníčkou spornej nehnuteľnosti“ (bod 8 rozsudku odvolacieho súdu). Takéto vysvetlenie nevykonania všetkých navrhovaných dôkazov zo strany žalobcu, ktoré by už nemali žiaden vplyv na posúdenie skutkového stavu, dovolací súd považuje v kontexte súdmi nižších inštancií prijatých záverov za dostatočne presvedčivé.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

19. Žalobca ďalej vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, t. j., že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobca považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku „existencie dobromyseľnosti držby spornej nehnuteľnosti (na strane neb. F. M.)“.

20. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

21. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil.

21.1. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu ČR a Najvyššieho súdu ČR pod tento pojem nespádajú (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31. októbra 2017 sp. zn. 6 Cdo 129/2017). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby odvolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

22. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritornému prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

23. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 98/2017, 3 Cdo 94/2018, 4 Cdo 95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarcu túto povinnosť ukladá dovolateľovi.

24. V danom prípade dovolateľ vymedzil právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/260/2008. Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritornému dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

25. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/260/2008 najvyšší súd uviedol, že „oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, stačí ak tu bol i domnelý právny dôvod (titulus putativus), teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu takýto právny titul svedčí. Na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude spravidla treba, aby držiteľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia vlastníctva, ktorý môže byť základom pre zápis vlastníckeho práva do príslušného katastra nehnuteľnosti, ale postačí existencia takéhoto nadobúdacieho titulu (aj putatívneho), ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje“.

V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo 30/2010 sa okrem iného uvádza, že „V zmysle citovaných ustanovení §§ 129 ods. 1 a 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávneným držiteľom je ten, kto nakladá s vecou ako s vlastnou a je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí. Dobromyseľnosť teda znamená, že držiteľ je ohľadne existencie svojho práva v omyle. Posúdenie, či držiteľ je alebo nie je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne, a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) účastníka, a treba vždy brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec patrí. O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že myliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať.“

26. Z okolností prípadu v ich súhrne vyplýva, že žalobca podľa názoru odvolacieho a prvoinštančného súdu v spore nepreukázal nadobúdaci titul, na základe ktorého by sa mohla jeho matka F. M. cítiť ako výlučná vlastníčka spornej nehnuteľnosti a nepreukázal ani tvrdenie, že výlučným vlastníkom spornej nehnuteľnosti bol V. M., na základe reálnej delby medzi ostatnými spoluvlastníkmi, neunesol preto vo veci dôkazné bremeno. V podrobnostiach súdy nižších inštancií uviedli, že pokiaľ žalobca ako nadobúdaci titul uvádzal notársku zápisnicu NXXX/XX registrovanú pod RI XX/XX, ktorou mal V. M. previesť všetok svoj nehnuteľný majetok na manželku, sporná nehnuteľnosť sa v nej neuvádza. Žalobca neuviedol ani žiadne bližšie skutkové tvrdenia ako malo dôjsť k reálnej delbe, predovšetkým medzi ktorými spoluvlastníkmi sa uskutočnila, kedy, čo bolo jej predmetom, ktoré parcely boli komu vydelené a pod. Predmetné závery doplnil konštatovaním, že len samotné užívanie nehnuteľnosti nepreukazuje vlastníctvo. Dovolateľ s uvedenými závermi nesúhlasil, pričom vo svojej argumentácii, ktorú predostrel uviedol, že správne mali byť ním nastolená otázky posúdená tak, že neb. F. M. rod. F. „má relevantný nadobúdaci právny titul (a bola dobromyseľným držiteľom)“ od ktorého môže (a súd konajúci vo veci má) odvíjať oprávnený vstup do držby a v nadväznosti na to aj vydržanie a nadobudnutie spornej nehnuteľnosti. Poukazoval na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. decembra 2008 sp. zn. 5 Cdo 260/2008.

27. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalobcom, neodklonil v nastolenej otázke (viď bod 19) od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu, a to s ohľadom na skutkové zistenia v danej veci tak ako sú bližšie uvedené v bode 27 tohto rozhodnutia. Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu (sp. zn. 3M Cdo 7/2008) musí byť dobrá viera podložená konkrétnymi okolnosťami, z ktorých možno súdiť, že presvedčenie držiteľa o tom, že mu vykonávané právo patrí, je opodstatnené, pričom týmito okolnosťami sú spravidla okolnosti týkajúce sa právneho dôvodu nadobudnutia práva a svedčiace o poctivosti nadobudnutia práva, teda tzv. titul uchopenia sa držby, nie len subjektívne presvedčenie držiteľa, že mu také právo patrí, a súčasne platí, že povinnosť tvrdiť a preukázať tieto okolnosti ťaží toho, kto tvrdí, že došlo k nadobudnutiu práva vydržaním. Preto len samotný subjektívny pocit žalobcu „že sporná nehnuteľnosť patrila jeho alebo jeho matke“ na založenie záveru o oprávnenosti držby nepostačuje.

28. S poukazom na uvedené pod bodmi 25 až 28 dovolací súd nepovažoval ani uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP za dôvodný, keďže napadnutým rozhodnutím nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v dovolateľom namietanej otázke.

29. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

30. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovaných v dovolacom konaní, ktorým preto patrí nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP). Podľa obsahu spisu žalovaným 2/ a 3/ žiadne trovy dovolacieho konania nevznikli, preto im ich nárok na náhradu dovolací súd nepriznal.

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.